Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle 19.10.2026

Unifin lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Viite: HE 175/2026 vp

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta vuodelle 2027. Unifin keskeiset viestit ovat:

- **Budjettiesitys tarjoaa yliopistoille vakaat näkymät vuodelle 2027.**
- **Yliopistoindeksi on toteutumassa lain mukaisesti, mikä on ensisijaisen tärkeää. Näkymä tarvitaan myös vuoden 2027 jälkeiselle ajalle.**
- **Yliopistoissa tehtävä uutta luova tutkimus luo pohjan innovaatioille ja kasvulle. T&K-rahoituslain mukaista rahoitusta on suunnattava enemmän yliopistoille. Yliopistojen tutkimusrahoitus vähentyy tohtoripilottirahoituksen loppuessa 2027.**
- **Koulutustason nostamisessa yliopistojen potentiaalia ei ole hyödynnetty täysimääräisesti.**

Yleistä

Yliopistojen tuloksellisuus on kehittynyt pitkäjänteisesti ja tavoiteindikaattorien toteuma on parantunut säännönmukaisesti. Esimerkiksi valmistuneiden tutkintojen ja tiedejulkaisujen määrät ovat kasvaneet 40 % ja patenttien määrä on lähes yhdeksänkertaistunut viimeisen 15 vuoden aikana, vaikka rahoituksen reaalitaso on samalla aikavälillä laskenut (liite).

Hallituksen talousarvioesitys tarjoaa yliopistoille kohtuullisen vakaan näkymän vuodelle 2027. **Keskeistä on, että yliopistoindeksi on toteutumassa lain mukaisesti**. Yliopistoindeksi pitää yliopistorahoituksen ”ostovoiman” inflaation tasalla. Ilman indeksiä ja kulujen noustessa yliopistorahoituksella saa aiempaa vähemmän ja uhkana on toiminnan supistaminen. Vuonna 2027 inflaation vaikutuksen yliopistojen kulujen kasvuun on arvioitu olevan n. 53 miljoonaa euroa. Mikäli kulut nousevat tämän verran, mutta rahoitus ei, on yliopistojen löydettävä vastaava määrä säästöjä. Koska yliopistojen menoista 60-70 % on henkilöstökuluja, tarkoittaisi leikkaus väistämättä henkilöstövähennyksiä ja toiminnan supistamista.

Yliopistojen koulutuksen ja tutkimuksen syklit ovat monivuotisia, minkä vuoksi pitkäjänteinen näkymä indeksien toteutumisesta myös jatkossa on kriittisen tärkeää.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan (T&K) rahoitus

Unifi pitää tärkeänä, että T&K-rahoituslain toteutumisesta on pidetty kiinni, mutta esittää huolensa suunnitelmista laimentaa lain vaikuttavuutta. Budjettikäsittelyn kanssa samanaikaisesti valmistellaan T&K-rahoituslakiin muutosta tavalla, joka leikkaisi T&K-rahoitusta. T&K -rahoitukseen esitetään laskettavaksi mukaan 50 miljoonaa euroa nykyistä innovaatiorahoitusta.

Unifi tunnistaa tarpeen tukea tutkimustulosten hyödyntämistä, kaupallistamista ja muuta innovaatiotoimintaa, mutta ei pidä perusteltuna sitä, että innovaatiotoiminnan tukeminen toteutetaan muuttamalla julkisen T&K-rahoituksen laskentaperusteita ilman harkittua valmistelua ja määrittelyä sellaisesta innovaatiotoiminnasta, johon julkista rahoitusta on perustelluinta kohdentaa.

T&K-rahoituslain mukaista pysyvää lisärahoitusta on kohdennettu erityisesti Business Finlandin ja Suomen Akatemian rahoitusvaltuuksiin. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotisen suunnitelman mukaan myös yliopistojen valtionrahoitusta vahvistetaan. Yliopistojen T&K-rahoitukseen on saatu pieniä lisäyksiä, mutta **jatkossa rahoitusta on tarpeen kohdentaa erityisesti yliopistoissa tehtävään uutta luovaan tutkimukseen**. Perustutkimus luo pohjan tulevaisuuden innovaatioille, uusille liiketoiminnoille ja yhteiskunnan uudistumiselle.

Yliopistoihin kohdistuneiden muiden säästötoimenpiteiden vuoksi rahoituksen nettovaikutus painuu negatiiviseksi. Tähän vaikuttaa myös yliopistojen tohtoripilotin määräaikaisen rahoituksen loppuminen vuoden 2027 jälkeen. Pilotti on toteutunut suunnitellusti ja sen puitteissa valmistuu 1000 uutta tohtoria. Lisäksi pilotti on myötävaikuttanut vahvasti yliopistojen tekemään tutkijakoulutuksen kokonaisuudistukseen.

Koulutustason nosto ja rahoitus

Hallituksen tavoitteena on nostaa koulutustasoa niin, että vuonna 2030 50 % 25-34 -vuotiaista on suorittanut korkeakoulututkinnon. Tuoreessa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa tavoite on nostettu 60 %:iin vuoteen 2040 mennessä. Tavoitteet ovat karkaamassa, sillä uusimman OECD-vertailun mukaan Suomen koulutustason on laskenut entisestään ja oli vuonna 2025 38,4%.

Unifi peräänkuuluttaa nopeasti käynnistettävää ja kokonaisvaltaista tarkastelua koulutustason nostamisen tehokkaista keinoista ja tarkastelun pohjalta tehtävää ohjelmaa koulutustason nostamiseksi.

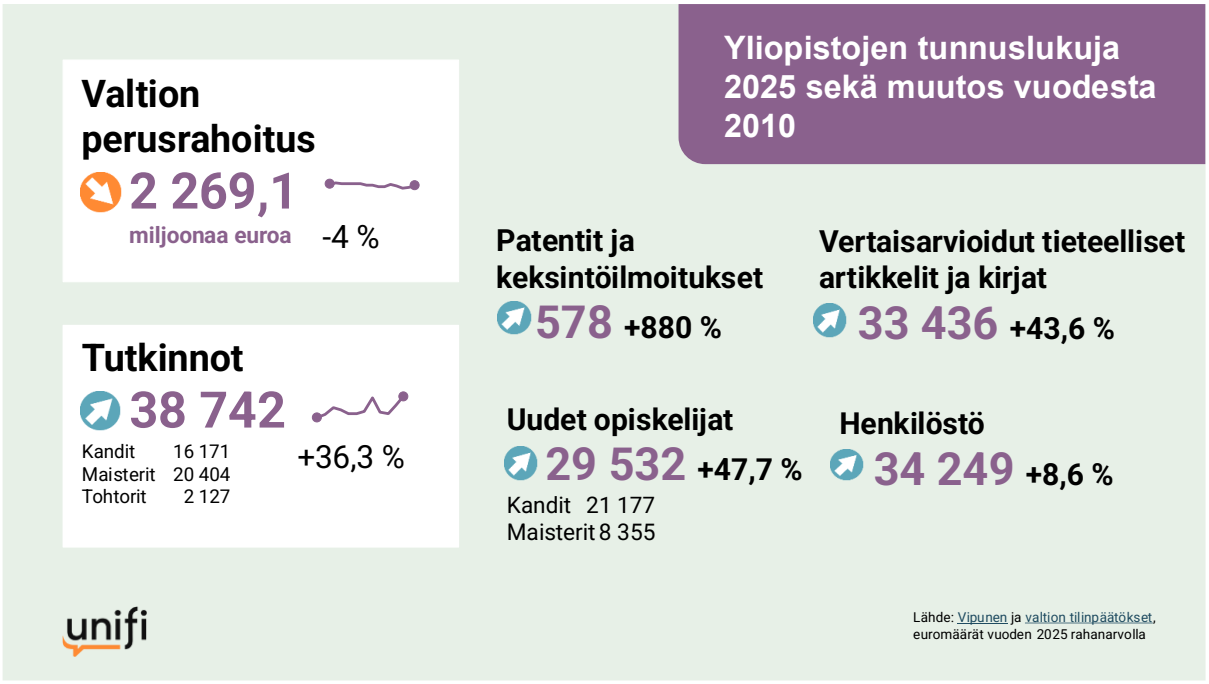
Koulutustason nostossa yliopistojen potentiaalia ei ole hyödynnetty täysimääräisesti. Yliopistot tuottavat yli puolet korkeakoulusektorin tutkinnoista, vaikka opiskelijoita on alle puolet. Koulutustason nostamisessa on tärkeää kyetä kohdentamaan opiskelupaikkoja nuorille ja tämä toteutuu tehokkaammin yliopistoissa. Vuonna 2025 koko korkeakoulusektorilla alemman tutkinnon aloittavasta 69000 henkilöstä vain 58 % oli alle 25-vuotiaita. Yliopistoissa alemman korkeakoulututkinnon aloittavasta yli 22000 henkilöstä alle 25-vuotiaita oli 79 %.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto Unifi ry, Finlands universitetsrektorers råd Unifi rf

Jari Ojala
puheenjohtaja

Heikki Holopainen
toiminnanjohtaja

Liite

Yliopistojen tunnuslukuja 2025 sekä muutos vuodesta 2010
Valtion perusrahoitus
2 269,1
miljoonaa euroa
-4 %
Tutkinnot
38 742
Kandit 16 171
Maisterit 20 404
Tohtorit 2 127
+36,3 %
Patentit ja keksintöilmoitukset
578 +880 %
Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit ja kirjat
33 436 +43,6 %
Uudet opiskelijat
29 532 +47,7 %
Kandit 21 177
Maisterit 8 355
Henkilöstö
34 249 +8,6 %
unifi
Lähde: Vipunen ja valtion tilinpäätökset, euromäärät vuoden 2025 rahanarvolla